

Trešdiena, 2010. gada 15. decembris

41. pauž nožēlu, ka Āfrikas un ES kopīgā stratēģija nav papildināta ar finansēšanas plānu; atkārtoti aicina iekļaut ES budžetā EAF, lai varētu īstenot parlamentāro uzraudzību saistībā ar to, kā tiek īstenoti dažādi ES finanšu instrumenti, kurus izmanto, veidojot dažādas partnerības;
42. pauž cerību, ka ministriju struktūras vairāk iesaistīsies stratēģijas īstenošanā;
43. prasa Panāfrikas parlamentam un Eiropas Parlamentam būt spējīgiem īstenot to uzraudzības pienākumus, īstenojot stratēģisko rīcības plānu;
44. aicina visu Āfrikas un ES valstu parlamentus rūpīgi izskatīt stratēģisko plānu un apspriest to;

*

* *

45. uzdod priekšsēdētājam nosūtīt šo rezolūciju ES un ĀS padomēm un komitejām, Savienības augstajai pārstāvei ārlietās un drošības politikas jautājumos, dalībvalstu valdībām un parlamentiem, ĀKK un ES Apvienotajai parlamentārajai asamblejai un Panāfrikas parlamentam.

Pamattiesību stāvoklis Eiropas Savienībā 2009. gadā un to efektīva īstenošana pēc Lisabonas līguma stāšanās spēkā

P7_TA(2010)0483

Eiropas Parlamenta 2010. gada 15. decembra rezolūcija par pamattiesību stāvokli Eiropas Savienībā 2009. gadā un to efektīvu īstenošanu pēc Lisabonas līguma stāšanās spēkā (2009/2161(INI))

(2012/C 169 E/07)

Eiropas Parlaments,

- ņemot vērā Līguma par Eiropas Savienību preambulu, jo īpaši tās otro ievilkumu un ievilkumus no ceturrtā līdz septītajam,
- ņemot vērā Līguma par Eiropas Savienību 2. pantu, 3. panta 3. punkta otro ievilkumu un 6. un 7. pantu,
- ņemot vērā 2000. gada 7. decembrī pieņemto Eiropas Savienības Pamattiesību hartu, kura tika izsludināta 2007. gada 12. decembrī Strasbūrā,
- ņemot vērā Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvenciju,
- ņemot vērā Komisijas paziņojumu "Stratēģija Pamattiesību hartas efektīvai īstenošanai Eiropas Savienībā" (COM(2010)0573),
- ņemot vērā Eiropas Padomes un Apvienoto Nāciju Organizācijas, tostarp specializētu pārraudzības iestāžu, visas saistītās konvencijas un ieteikumus pamattiesību jomā,
- ņemot vērā Eiropas Savienības Tiesas un Eiropas Cilvēktiesību tiesas lēmumus un judikatūru,

Trešdiena, 2010. gada 15. decembris

- ņemot vērā Eiropas Padomes un Eiropas Savienības saprašanās memorandu ⁽¹⁾,
  - ņemot vērā Stokholmas programmu “Atvērta un droša Eiropa tās pilsoņu un viņu aizsardzības labā”,
  - ņemot vērā Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūras darbību un gada pārskatus,
  - ņemot vērā NVO ziņojumus par cilvēktiesībām,
  - ņemot vērā Eiropas Parlamenta 2010. gada 21. un 22. jūnijā rīkoto atklāto uzklaušīšanu par Pamattiesību hartas ietekmi uz Eiropas brīvības, drošības un tiesiskuma telpas attīstību,
  - ņemot vērā 2009. gada 14. janvāra rezolūciju par stāvokli pamattiesību jomā Eiropas Savienībā laikposmā no 2004. līdz 2008. gadam ⁽²⁾,
  - ņemot vērā Reglamenta 48. pantu,
  - ņemot vērā Pilsoņu brīvību, tieslietu un iekšlietu komitejas ziņojumu (A7-0344/2010),
- A. tā kā saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienību 2. pantu Savienību veido kopiena, kura pamatojas uz nedalāmām un universālām vērtībām, tādām kā cilvēka cieņas ievērošana, brīvība, demokrātija, vienlīdzība, solidaritāte, tiesiskums, un cilvēktiesību ievērošana, tādējādi ietverot ikvienu, kas dzīvo Eiropas Savienības teritorijā, tostarp pie mazākumtautību grupām piederošas personas; tā kā efektīvai tiesību aizsardzībai un veicināšanai jābūt visu Eiropas politiku, tostarp to ārējās dimensijas, galvenajam mērķim un svarīgam nosacījumam Eiropas Savienības konsolidēšanā, sekmējot miera veicināšanu, vērtības un principus, kas saistīti ar cilvēktiesībām un pamattiesībām, un tautu labklājību;
- B. tā kā līdz ar Lisabonas līguma stāšanās spēkā ES cilvēktiesību jomā izveidojās jauna situācija, padarot Pamattiesību hartu (“Harta”) par juridiski saistošu dokumentu un tādējādi pārveidojot pamatvērtības par konkrētām tiesībām; tā kā kopš Hartas pieņemšanas tā ir kļuvusi par Eiropas judikatūras iedvesmas avotu; tā kā Komisija ir izdevusi gada ziņojumu par Hartas īstenošanu un Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūras gada ziņojumos jāietver informācija par pamattiesību veicināšanu un īstenošanu saskaņā ar Hartu;
- C. tā kā ir jāpilnveido patiesa pamattiesību ievērošanas kultūra un tā jāveicina un jāpastiprina gan ES iestādēs, gan dalībvalstīs, jo īpaši tad, kad tās piemēro un īsteno Savienības tiesību aktus gan iekšēji, gan attiecībās ar trešām valstīm;
- D. tā kā saskaņā ar Reglamentu Eiropas Parlaments katru gadu var risināt, pārbaudīt un izvērtēt stāvokli pamattiesību jomā un sniegt ieteikumus,

Jaunā pamattiesību struktūra pēc Lisabonas līguma stāšanās spēkā

1. uzsver, ka cilvēktiesību un pamatbrīvību efektīva aizsardzība ir demokrātijas un tiesiskuma pamats Eiropas Savienībā un svarīgs Eiropas brīvības, drošības un tiesiskuma telpas konsolidācijas priekšnoteikums un ka tādēļ ir jāveic dažāda līmeņa (starptautiskā, Eiropas, valsts, reģionālā un vietējā līmeņa) pasākumi; turklāt uzsver nozīmi, kāda var būt reģionālajām un vietējām iestādēm, ieviešot šīs tiesības praksē un veicinot tās; tādēļ aicina visas ES iestādes un dalībvalstu valdības un parlamentus, pamatojoties uz jauno institucionālo un juridisko sistēmu, kas izveidota ar Lisabonas līgumu, cilvēktiesību jomā izstrādāt vērienīgu iekšēju Savienības politiku, kas nodrošina efektīvus valstu un ES līmeņa atbildības mehānismus, lai risinātu jautājumus par cilvēktiesību pārkāpumiem;

⁽¹⁾ CM(2007)74.

⁽²⁾ OV C 46 E, 24.2.2010., 48. lpp.

Trešdiena, 2010. gada 15. decembris

2. vērs uzmanību uz rezolūcijām, kā arī mutiskajiem jautājumiem ar debatēm un datiem, kas iegūti 2009. gada misiju laikā, par konkrētiem pamattiesību aspektiem, piemēram, par privātumu, cilvēka cieņu un datu aizsardzību, par spīdzināšanas aizliegumu, par domas brīvību, apziņas un reliģiskās pārliecības brīvību, par vārda un informācijas brīvību, par preses un mediju brīvību, par nediskrimināciju, par mazākumtautību valodu lietošanu, par romu stāvokli un brīvu pārvietošanos, par romu sievietēm, par diskrimināciju pret viena dzimuma personu laulībām un faktisko kopdzīvi, par nepilngadīgām personām, par imigrantu aizturēšanas centriem un par gūstekņu iespējamu nelikumīgu turēšanu apcietinājumā saskaņā ar CIP pārsūtīšanas programmu; uzsver, ka visas šīs rezolūcijas atspoguļo Hartā ietvertās vērtības, skaidri norāda uz apņemšanos nodrošināt pamattiesību aizsardzību ikdienā un nosūta politiskus ziņojumus visiem ES iedzīvotājiem, dalībvalstīm un ES iestādēm, kā arī starptautiskiem partneriem;
3. pauž nožēlu, ka Padome un Komisija nav ievērojušas nevienu no ieteikumiem, kas ietverti Eiropas Parlamenta 2007. gada ziņojumā par iespējamo CIP veikto Eiropas valstu izmantošanu, lai pārvadātu un nelikumīgi turētu apcietinājumā gūstekņus⁽¹⁾, un nav arī informējušas Eiropas Parlamentu par ES un ASV sarunām par šo jautājumu;
4. uzskata, ka ir jāapsver izmaiņas pamattiesību aizsardzības jomā pēc Lisabonas līguma stāšanās spēkā, un šajā sakarā paredz, ka šī rezolūcija izskaidros katras iestādes un mehānisma veicamās funkcijas Eiropas jaunajā pamattiesību struktūrā;
5. atkārtoti, ka pēc Lisabonas līguma stāšanās spēkā 2009. gada 1. decembrī ir būtiski mainījusies ES nostāja tiesiskajā ziņā un ka ES arvien lielākā mērā būtu jāklūst par politisku kopieni ar kopīgām vērtībām un principiem; tāpēc atzinīgi vērtē ES pamattiesību aizsardzības jauno daudzpakāpju sistēmu, kura izveidojusies no vairākiem avotiem un kuru īsteno, izmantojot dažādus mehānismus, tostarp juridiski saistošo Hartu, un Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijā nodrošinātās tiesības, kuras izriet no Savienības pienākuma pievienoties šai konvencijai, kā arī tiesības, kas pamatojas uz dalībvalstu konstitucionālajām tradīcijām un to interpretāciju saskaņā ar Eiropas Cilvēktiesību tiesas un Eiropas Savienības Tiesas praksi;
6. atkārtoti apstiprina, ka Hartai piemīt tāda pati tiesiskā vērtība kā Līgumiem un tā ir mūsdienīgākā pamattiesību kodifikācija, kas nodrošina atbilstošu līdzsvaru starp tiesībām un solidaritāti un ietver pilsoniskās, politiskās, ekonomiskās, sociālās un kultūras tiesības, kā arī "trešās paaudzes" tiesības (t. i., tiesības uz labu pārvaldību, informācijas brīvību, veselīgu vidi un patērētāju tiesību aizsardzību); uzskata, ka ES būtu jāizstrādā tiesiskais regulējums, lai aizsargātu pamattiesības no tā, ka tās ļaunprātīgi izmanto uzņēmumi;
7. uzsver, ka Hartas iestrādāšana ES primārajos tiesību aktos, nepaplašinot Savienības kompetenci un ievērojot tās 51. pantā noteiktos subsidiaritātes principus, rada jaunus pienākumus lēmējietādēm un izpildinstitūcijām, kā arī dalībvalstīm, īstenojot ES tiesību aktus vietējā līmenī, un uzsver, ka tādējādi Eiropas un valstu tiesas var tieši izpildīt Hartas nosacījumus; aicina ES iestādes un dalībvalstis palielināt saskaņotību starp dažādām savām struktūrām, kas atbildīgas par uzraudzību un īstenošanu, lai efektīvi piemērotu izveidoto visaptverošo sistēmu un lai uzlabotu visas ES pārraudzības mehānismu, kā arī tādu agrā brīdinājuma sistēmu kā vispārējais regulārais pārskats;
8. atgādina, ka ES pamatvērtību ievērošana un cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzība un veicināšana veido kopēju pamatu Savienības attiecībām ar trešām valstīm, un uzsver, ka arī šajā ziņā ES ir jāievēro Harta; šajā sakarībā atgādina, ka demokrātijas un tiesiskuma veicināšana ir roku rokā ar cilvēktiesību un pamatbrīvību ievērošanu, aizsardzību un veicināšanu; uzsver, ka saskaņā ar jauno ES institucionālo struktūru Eiropas Ārējās darbības dienests var nodrošināt iespēju uzlabot ārpolitikas centieni saskaņotību un efektivitāti cilvēktiesību un demokrātijas sekmēšanā tikai tad, ja attiecībā uz dienesta struktūru, resursiem un darbību tiek atbalstīta uz cilvēktiesībām balstītas pieejas izmantošana; uzsver, ka Savienībai ir liela nozīme cilvēktiesību veicināšanā pasaulē; šajā sakarībā aicina ES nodrošināt starptautiskajos līgumos ietverto cilvēktiesību klauzulu efektivitāti un ņemt vērā Hartas principus, noslēdzot līgumus ar trešām valstīm, kā arī saglabāt tās iekšējās un ārējās politikas saskaņotību cilvēktiesību jomā;

(1) OV C 287 E, 29.11.2007., 309. lpp.

Trešdiena, 2010. gada 15. decembris

9. atkārtoti apstiprina, ka ES pievienošanās Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijai veidos cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības minimuma līmeni Eiropā un sniegs papildu mehānismu cilvēktiesību īstenošanai, proti, nodrošinās iespēju Eiropas Cilvēktiesību tiesā iesniegt sūdzību par cilvēktiesību pārkāpumiem, ko izraisa kādas ES iestādes vai dalībvalsts rīcība, īstenojot ES tiesību aktus, kas ietilpst Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas jurisdikcijā; atkārtoti apstiprina, ka Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūra tādējādi papildus Eiropas Savienības Tiesas praksei šajā jomā sniegs ieguldījumu ES pašreizējā un turpmākajā rīcībā pilsonisko brīvību, tieslietu un iekšlietu ievērošanā un veicināšanā;

10. aicina visas ES un Eiropas Padomes dalībvalstis paust skaidru politisko apņemšanos un vēlmi atbalstīt pievienošanās procesu un nolīgumu, kā arī nodrošināt pievienošanās procesa pārredzamību, vienlaikus uzsverot, ka būtu pienācīgi jāapspriežas ar ieinteresētajām pusēm; aicina Komisiju pabeigt iekšējās apspriedes, kā arī sarunas ar Eiropas Padomi, rodot adekvātus risinājumus galvenajiem tehniskajiem jautājumiem, lai pieņemamā laika termiņā pabeigtu pievienošanās procesu un nodrošinātu cilvēktiesību aizsardzības visaugstāko iespējamo līmeni Eiropā;

11. aicina Komisiju un dalībvalstis veicināt izpratni par ieguvumiem, ko sniegs pievienošanās Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijai, un par visām prasībām, kas pieteikumu iesniedzējiem jāizpilda, izstrādājot vadlīnijas par šī papildu mehānisma atbilstīgu piemērošanu un tā ietekmi, lai panāktu tā efektīvu un lietderīgu izmantošanu, un iekļaujot to apmācībā, kas paredzēta visiem attiecīgajiem profesionāļiem;

12. turklāt atzinīgi vērtē Lisabonas līgumā noteiktos jaunus, horizontālos pienākumus, kas saistīti ar sociālās atstumtības un diskriminācijas izskaušanu, sociālā taisnīguma un aizsardzības veicināšanu, sieviešu un vīriešu vienlīdzības veicināšanu, privātās dzīves un ģimenes dzīves respektēšanu, paaudžu solidaritātes veicināšanu un bērnu tiesību aizsardzību, kopējas imigrācijas un patvēruma politikas izstrādi un cilvēku tirdzniecības apkarošanu, kā arī atzinīgi vērtē šajā līgumā ietvertos tiešo norādi uz minoritātēm piederīgiem cilvēkiem, tādējādi atspoguļojot vēl vienu Savienības pamatvērtību; atzinīgi vērtē to, ka Savienība ir ieguvusi juridiskas personas statusu, kas ļauj pievienoties starptautiskiem līgumiem, ir uzlabota tiesiskā aizsardzība, paplašinot Tiesas jurisdikciju jomās, kas neapšaubāmi ir nozīmīgas pamattiesību aizsardzības ziņā, piemēram, attiecībā uz policijas un tiesu iestāžu sadarbību krimināllietās, ir nostiprināta Eiropas Parlamenta un valstu parlamentu loma Eiropas lēmumu pieņemšanas procesā, īpaši attiecībā uz ES politikas īstenošanas izvērtējumu brīvības, drošības un tiesiskuma telpā, un ir pastiprināta Eiropas pilsoņu loma — tagad pilsoņiem ir iespēja ar Eiropas pilsoņu iniciatīvas starpniecību ierosināt ES tiesību aktus, un atzinīgi vērtē pienākumu uzturēt atklātu, pārredzamu un regulāru dialogu ar pārstāvības apvienībām un pilsonisko sabiedrību (LES 11. panta 2. punkts);

13. prasa atbilstoši starptautiskiem un Eiropas tiesību aktiem cilvēktiesību jomā pilnībā un konsekventi īstenot Stokholmas programmu, kas no Līguma izrietošās saistības un principus ievieš praksē, nosakot brīvības, drošības un tiesiskuma telpai piemērojamās stratēģiskās vadlīnijas;

Iestādes, kas īsteno pamattiesību jauno struktūru

14. uzskata, ka Eiropas iestādes pamattiesību aizsardzības jomā bieži ir darbojušās paralēli, tāpēc aicina apsvērt veiktās darbības un uzlabot šo iestāžu sadarbību, piemēram, veidojot iestāžu sadarbību tā, lai katru gadu tiktu uzraudzīts cilvēktiesību stāvoklis ES un lai ikviens no iestādēm varētu pamatoties uz citu iestāžu ziņojumiem;

15. norāda uz Komisijas jaunizveidoto portfeli "Tiesiskums, pamattiesības un pilsoniskums", kas norāda uz Komisijas apņemšanos aktīvāk darboties pamattiesību un brīvību jomā un liecina par pozitīvu atbildes reakciju uz Parlamenta atkārtotajiem pieprasījumiem šajā sakarā; šādam dalījumam starp tiesiskumu un drošību nevajadzētu pastiprināt šo nepareizi izveidojušos dalījumu starp nepieciešamību aizsargāt visu personu cilvēktiesības un nepieciešamību garantēt viņu drošību; jaunajam komisāram īpaša uzmanība būtu jāvelta tām ES politikas nostādņām, kas paredzētas, lai cīnītos pret nelegālu migrāciju un terorismu, un komisāru kolēģijas pilnīgs atbalsts ir ārkārtīgi svarīgs, lai jaunais komisārs varētu pildīt šo svarīgo pienākumu;

16. aicina Komisiju 2013. gadu pasludināt par Eiropas Pilsonības gadu, lai stimulētu debates par Eiropas pilsonību un informētu ES iedzīvotājus par viņu tiesībām, jo īpaši par jaunajām tiesībām, kas tiks piešķirtas pēc Lisabonas līguma stāšanās spēkā;

Trešdiena, 2010. gada 15. decembris

17. sagaida no jaunā atbildīgā komisāra konkrētu rīcību, kas atbilst jau paziņotajiem nodomiem, un, pirmām kārtām un galvenokārt, atzinīgi vērtē apņemšanos ieviest pamattiesību ietekmes novērtējumu attiecībā uz visiem jaunu tiesību aktu priekšlikumiem; pārzināt likumdošanas procesu, lai nodrošinātu izstrādāto galīgo tekstu atbilstību Hartai; piemērot "absolūtas neiecietības" politiku pret Hartas pārkāpumiem, veicot padziļinātu izpēti un sākot pārkāpumu izmeklēšanas procesus, ja dalībvalstis, īstenojot ES tiesību aktus, neievēro saistības attiecībā uz cilvēktiesībām; pārliecināties, vai ES iedzīvotāji ir pienācīgi informēti par pamattiesību jauno struktūru; prasa īstenot Komisijas 2003. gada paziņojuma par Līguma par Eiropas Savienību 7. pantu (COM(2003)0606) izpildes pārraudzību, lai noteiktu pārredzamu un saskaņotu veidu, kā, pamatojoties uz pamattiesību jauno struktūru, risināt iespējamus cilvēktiesību pārkāpumus un atbilstīgi piemērot LES 7. pantu;

18. atgādina Komisijai, ka tai jāpārbauda visu jauno tiesību aktu priekšlikumu atbilstība Hartas principiem un jāpārbauda esošie instrumenti šajā sakarā; ierosina, ka Komisijas priekšlikumiem pievienotajos ietekmes novērtējumos skaidri jānorāda, vai šie priekšlikumi atbilst Hartas principiem, lai šis apsvērums kļūtu par tiesību aktu priekšlikumu izvirzīšanas procesa neatņemamu daļu; atgādina Komisijai par tās nepārprotamo pienākumu iesaistīt attiecīgās puses, rīkojot plašas apspriedes, lai nodrošinātu Savienības darbību konsekvenci un pārredzamību (Līguma par Eiropas Savienību 11. panta 3. punkts); šajā sakarībā uzsver Pamattiesību aģentūras platformas nozīmi, jo tā ir būtisks resurss, lai izpildītu šo pienākumu;

19. atgādina Komisijai, ka tai jāveic objektīva izmeklēšana un jāuzsāk pārkāpumu tiesvedība ikreiz, kad dalībvalsts, īstenojot ES tiesību aktus, pārkāpj Hartā paredzētās tiesības; turpina atgādināt Komisijai, ka tai jāpieprasa no dalībvalstīm ticami dati un fakti, un jāapkopo arī nevalstisku avotu sniegtā informācija, kā arī jālūdz Pamattiesību aģentūras un citu cilvēktiesību iestāžu ieguldījums;

20. vērs uzmanību uz to, ka dažās dalībvalstīs no jauna ir atdzimis nacionālisms, ksenofobija un diskriminācija, un uzsver, ka Komisijai vajadzētu uzņemties noteicošo lomu, lai novērstu šos iespējamus pamattiesību pārkāpumus un cīnītos pret tiem;

21. uzsver, cik nozīmīga ir Komisijas veiktā ikgadējā uzraudzība attiecībā uz atbilstību Hartas principiem, un norāda, ka uzraudzības ziņojumos jāietver garantēto tiesību īstenošanas novērtējums, visstrīdīgāko jautājumu, kā arī Savienībā vismazāk aizsargāto grupu stāvokļa, pašreizējo aizsardzības trūkumu, galveno tendenci un strukturālu problēmu novērtējums valsts un ES līmenī, lai ierosinātu konkrētas iniciatīvas un pasākumus, un iesaka izplatīt dalībvalstīs informāciju par paraugpraksi;

22. atzinīgi vērtē Komisijas paziņojumu "Stratēģija Pamattiesību hartas efektīvai īstenošanai Eiropas Savienībā", kurā uzmanība pievērsta arī preventīvajai pieejai efektīvas īstenošanas jomā, nozīmei, kāda ir iekšējai apmācībai par pamattiesībām, Komisijas ietekmes novērtējumos ietvertā pamattiesību aspekta sistematiskai pārbaudei, ko veic Ietekmes novērtēšanas padome, kā arī mērķtiecīgiem komunikāciju pasākumiem, kas šajā sakarībā pielāgoti dažādām situācijām; turklāt atzinīgi vērtē to, ka minētajā Komisijas paziņojumā uzsvars likts uz Eiropadomes 1993. gada sanāksmē Kopenhāgenā noteikto pievienošanās politisko kritēriju nozīmi, saskaņā ar kuriem kandidātvalstīs ir jābūt stabilām iestādēm, kas garantē demokrātiju, tiesiskumu, cilvēktiesības un mazākumtautību tiesību ievērošanu un aizsardzību; saglabājot šo kritēriju, nākamajās dalībvalstīs tiek atbalstīta pamattiesību aizsardzība;

23. aicina Komisiju, izmantojot konkrētus tiesību aktu priekšlikumus, īstenot Līgumā un Hartā paredzētās vērtības un principus, kā arī Stokholmas programmā noteikto stratēģiju, vienlaikus ievērojot Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūru šo pasākumu īstenošanas laikā; aicina arī veikt policijas un tiesu iestāžu sadarbības jomas pašreizējā tiesību kopuma pielāgošanu Lisabonas līgumam un nostiprināt demokrātisko atbildību brīvības, drošības un tiesiskuma telpā;

24. ierosina izveidot darba attiecības starp komisārēm, kas atbild par tiesiskumu, pamattiesībām, pilsonību un iekšlietām, un Pilsoņu brīvību, tieslietu un iekšlietu komiteju, regulāri aicinot komisāres apmainīties viedokļiem par aktuālajiem jautājumiem un notikumiem saistībā ar pamattiesībām;

Trešdiena, 2010. gada 15. decembris

25. uzsver, ka arī Eiropas Parlamentam būtu jāpastiprina tā autonomais pamattiesību ietekmes novērtējums saistībā ar likumdošanas priekšlikumiem un grozījumiem, kurus izskata likumdošanas procesa gaitā, lai šo novērtējumu padarītu sistemātiskāku, ievērojami paplašinot pašreizējās iespējas, kas paredzētas Parlamenta Reglamenta 36. pantā par Hartas ievērošanu, un ka tam būtu jāprasa Juridiskā dienesta atzinumi par juridiskajiem jautājumiem saistībā ar pamattiesību problēmām ES;

26. aicina Padomi pielāgoties Līgumā pieprasītajām izmaiņām un likumdošanas procesā ievērot atbilstību Hartas principiem; tāpēc atzinīgi vērtē Padomes pastāvīgās darba grupas izveidi pamattiesību, pilsoņu tiesību un personu brīvas pārvietošanās jomā un uzsver, ka ir svarīgi, lai šai jaunajai struktūrvienībai būtu plašas pilnvaras izskatīt ES un dalībvalstīm nozīmīgus jautājumus saistībā ar pamattiesībām un izveidot Padomes forumu viedokļu apmaiņai par iekšējiem cilvēktiesību jautājumiem un lai šīs jaunās struktūrvienības darbs būtu pārskatāms un efektīvs arī attiecībā uz Eiropas Parlamentu;

27. atkārtoti apstiprina paziņojumā "Stratēģija Pamattiesību hartas efektīvai īstenošanai Eiropas Savienībā" minēto Iestāžu nolīgumu par kopēju pieeju ietekmes novērtējumam ⁽¹⁾, kurā noteikts, ka Parlaments un Padome ir atbildīgi par izstrādāto grozījumu ietekmes novērtēšanu;

28. aicina Padomi nodrošināt, lai Padomes darba grupai pamattiesību, pilsoņu tiesību un personu brīvas pārvietošanās jautājumos būtu plašas pilnvaras, kurās varētu iekļaut, piemēram, Pamattiesību aģentūras ziņojumu apspriešanu un oficiālu atbilžu sniegšanu (papildus ANO līguma struktūru ieteikumiem, īpašām procedūrām un mehānismiem), ES instrumentu un politikas ārējās ietekmes uz cilvēktiesībām novērtēšanu sadarbībā ar Padomes Darba grupu cilvēktiesību jautājumos, koordinācijas nodrošināšanu ar aģentūrām, kurām nav pilnvaru risināt cilvēktiesību jautājumus, bet kurām ir ietekme uz cilvēktiesībām (piem., EIB vai FRONTEX), pārbaudes, vai ES un dalībvalstis ir parakstījušas, ratificējušas un ievērojušas starptautiskus cilvēktiesību instrumentus, un foruma nodrošināšanu, lai Padome varētu veikt informācijas apmaiņu par iekšējiem jautājumiem, kas saistīti ar cilvēktiesībām;

29. aicina ievērot Parlamenta tiesības veikt demokrātisku pārbaudi saskaņā ar līgumiem; pieprasa uzlabot pārredzamību un dokumentu pieejamību starp ES iestādēm, lai panāktu efektīvāku starpiestāžu sadarbību, tostarp atbildību, pamattiesību jautājumos; uzsver savu lomu to rezolūciju izpildes uzraudzībā, kuras saistītas ar pamattiesībām ES, kā arī savu nozīmi citu ES iestāžu darba izvērtēšanā saistībā ar šo iestāžu darbību vai bezdarbību, kad tiek vērtētas (piemēram, gada ziņojumos) attiecīgajā jomā notikušās izmaiņas, politiskos vēstījumus apvienojot ar pieeju, kas balstīta uz faktiem; uzsver LESD 218. panta 10. punktā noteiktās tiesības visos procedūras posmos nekavējoties un pilnībā tikt informētam par starptautiskiem līgumiem, kas noslēgti starp Savienību un trešām valstīm vai starptautiskām organizācijām;

30. atkārtoti apstiprina, ka ir nostiprināta Tiesas loma, lai nodrošinātu, ka visas ES iestādes, aģentūras un dalībvalstis ES tiesību aktu īstenošanas procesā atbilstīgi ievēro Hartas principus, un norāda, ka tas Tiesai ļaus nostiprināt un turpināt izstrādāt judikatūru pamattiesību jomā; uzsver nepieciešamību izveidot sadarbību starp valstu tiesām, Eiropas Savienības Tiesu un Eiropas Cilvēktiesību tiesu, lai veicinātu saskaņotas judikatūras sistēmas izveidi šajā jomā;

31. uzsver Pamattiesību aģentūras lomu, pastāvīgi novērojot pamattiesību stāvokli Savienībā un Lisabonas līguma ietekmi šajā jomā, sniedzot analīzi, palīdzību un zināšanas, un tas ir pienākums, kas jāveic kvalitatīvi, objektīvi, efektīvi un neatkarīgi, kā arī pārredzami; aicina Komisiju pārskatīt un nostiprināt Pamattiesību aģentūras pilnvaras, lai pielāgotu tās darbu jaunajām prasībām, kas noteiktas Lisabonas līgumā un Hartā; norāda, ka pārskatītajās pilnvarās Pamattiesību aģentūras pārraudzības pienākums būtu jāattiecinā arī uz pievienotajās valstīs; tādēļ ir vajadzīgi piemēroti resursi, lai varētu izpildīt pēc Hartas īstenošanas palielināto pienākumu apjomu; atkārtoti izsaka prasību pilnībā iesaistīties Pamattiesību aģentūras daudzgadu programmas pārskatīšanā; atzinīgi vērtē to, ka Pamattiesību aģentūras gada ziņojumam ir pievienots pielikums, kurā izklāstīts, kā dalībvalstis ratificē starptautiskos cilvēktiesību instrumentus;

32. uzsver, ka Pamattiesību aģentūras galvenais uzdevums ir nodrošināt lēmējinstādēm datus un faktus par pamattiesību jautājumiem, tāpēc tā apkopo un analizē informāciju un datus, kā arī veicina izpratni, veicot zinātniskus pētījumus un apsekojumus, kuri pamatojas uz pārbaudītu metodoloģiju, publicējot tematiskos un gada ziņojumus, kā arī veidojot sadarbību un veicinot dialogu ar pilsonisko sabiedrību; atzinīgi vērtē 2009. gada ziņojumu un pieeju salīdzinoša pārskata sniegšanai, kā arī 27 dalībvalstu paraugprakses atspoguļošanai;

⁽¹⁾ Padomes 2005. gada 24. novembra dokuments Nr. 14901/05.

Trešdiena, 2010. gada 15. decembris

33. aicina ES lēmējiespēdes likumdošanas darbību sagatavošanas posmā, lēmumu pieņemšanas un/vai pārraudzības procesos izmantot Pamattiesību aģentūras sniegtos datus un faktus un pastāvīgi un cieši sadarboties ar Pamattiesību aģentūru, vienlaikus iesaistot NVO platformu;
34. aicina visas Eiropas aģentūras apstiprināt apņemšanos aizsargāt pamattiesības un visos to pasākumos integrēt pamattiesību pieeju; turklāt šajā sakarībā aicina ES nodrošināt, lai tās aģentūras būtu pilnībā juridiski atbildīgas;
35. uzskata, ka *FRONTEX* būtu jāveido izvērsta sadarbība ar aģentūrām, kas nodarbojas ar pamattiesību, migrantu vai patvēruma jautājumiem, un ANO augsto komisāru bēgļu jautājumos, lai veicinātu darbības, kuras ietekmē cilvēktiesību aizsardzību; atzinīgi vērtē sadarbības nolīgumu, kuru *FRONTEX* un Pamattiesību aģentūra parakstīja 2010. gadā;
36. uzsver, ka ES un dalībvalstīm ir kopīgi pienākumi cilvēktiesību un pamattiesību ieviešanas un/vai īstenošanas jomā un saskaņā ar subsidiaritātes principu katrai pusei attiecīgi ir savas atbildības jomas, un šī kopīgā atbildība un kompetence ietver gan dalībvalstu un ES iestāžu iespējas, gan arī pienākumus; norāda uz Lisabonas līgumā paredzēto valstu parlamentu pastiprināto nozīmīgumu un atbalsta pastāvīga oficiāla dialoga izveidi starp Eiropas Parlamentu un valstu parlamentiem;
37. atgādina dalībvalstīm par to pienākumu pēc pieprasījuma sniegt Komisijai kā līgumu uzraudzītājam ticamus datus un informāciju;
38. uzsver to, cik nozīmīgas ir dalībvalstu tiesu iestādes, kam ir svarīga loma atbilstības nodrošināšanā un cilvēktiesību īstenošanā, un tāpēc aicina atbalstīt atvieglotu pieeju tiesām un lietu izskatīšanu pieņemamā termiņā, lai uzlabotu pamattiesību un cilvēktiesību aizsardzību; aicina dalībvalstis sniegt ieguldījumu valstu tiesnešu pastāvīgā izglītošanā pamattiesību un brīvību jomā, tostarp arī par šīs jomas jaunajiem aspektiem pēc Lisabonas līguma stāšanās spēkā;
39. uzskata, ka ES rīcībai vajadzētu būt vērstai ne tikai uz jau notikušu pamattiesību pārkāpumu risināšanu, bet arī uz centieniem tos novērst; tāpēc prasa apsvērt jautājumu par pamattiesību iespējamu pārkāpumu agrīnas noteikšanas mehānismiem ES un dalībvalstīs, uz noteiktu laiku apturēt pasākumus, kuri izraisa šādus pārkāpumus, paātrināt juridiskās procedūras, lai pārliecinātos, vai pasākums nav pretrunā ES pamattiesībām, un noteikt sankcijas gadījumā, ja šie pasākumi tomēr ir īstenoti pretēji tam, kā noteikts ES tiesību aktos;
40. aicina ES iestādes un dalībvalstis divkārtot centienus, lai izsmeļoši informētu sabiedrību un veicinātu tās izpratni, jo pamattiesību aizsardzību var uzlabot efektīvāk, ja iedzīvotāji paši zina savas tiesības un ir pieejami to aizsardzības mehānismi; aicina aktīvi izmantot pilsoniskās dzīves struktūrvienību un attiecīgo NVO pieredzi, kā arī pastāvīgi uzturēt darba attiecības ar visām šīm struktūrvienībām, ieviešot pamattiesību jauno struktūru un attiecīgi rīkojoties konkrētos gadījumos;
41. atkārtoti apstiprina savas tiesības katru gadu publicēt ziņojumu par pamattiesību stāvokli ES, nepieciešamības gadījumā pievēršoties tam, kā ES iestādes, aģentūras vai dalībvalstis risina pamattiesību jautājumus;

Sadarbība ar starptautiskām organizācijām jaunas pamattiesību struktūras jomā

42. ierosina, ka ES iestādēm un aģentūrām jārod veidi sadarbības uzlabošanai ar starptautiskām organizācijām, kuras darbojas pamattiesību un brīvību aizsardzības jomā, aktīvāk jāizmanto un efektīvāk jānodod šajā jomā uzkrātā pieredze;
43. aicina ES iestādes izmantot visas starp Eiropas Padomi un ES noslēgtā saprašanās memoranda sniegtās iespējas, lai uzlabotu sinerģiju un saskaņotību Eiropas līmenī, un ierosina efektīvāk izmantot cilvēktiesību uzraudzības mehānismu uzkrātās specializētās zināšanas, kā arī Eiropas Padomes izstrādātos standartus un iegūtos datus, lai izvairītos no darba dublēšanās; atkārtoti apstiprina, ka Savienībai vairāk jāiesaistās Eiropas Padomes cilvēktiesību komisāra darbā un ka ES vairāk jāņem vērā šis darbs, kad tā īsteno politiku brīvības, drošības un tiesiskuma jomā;

Trešdiena, 2010. gada 15. decembris

44. aicina ES dalībvalstis parakstīt un ratificēt Eiropas Padomes un Apvienoto Nāciju Organizācijas galvenās cilvēktiesību konvencijas un papildu fakultatīvos protokolus, tostarp Eiropas Sociālo hartu (pārskatīta redakcija), Konvenciju par cīņu pret cilvēku tirdzniecību, Mazākumtautības aizsardzības pamatkonvenciju, Eiropas Padomes Eiropas reģionālo vai minoritāšu valodu hartu, kā arī ANO Konvenciju par spīdzināšanas un necilvēcīgas vai pazemojošas rīcības vai soda novēršanu, ANO Konvenciju par bēgļu statusu, ANO Starptautisko konvenciju par visu migrējošo darba ņēmēju un viņu ģimeņu locekļu tiesību aizsardzību, ANO Konvenciju par organizēto noziedzību un divus tās protokolus par cīņu pret cilvēku tirdzniecību un kontrabandu, ANO Konvenciju par jebkuras sieviešu diskriminācijas izskaušanu, ANO Konvenciju par bērna tiesībām un ANO Konvenciju par personu ar invaliditāti tiesībām; turklāt ierosina Eiropas likumdošanas procesā pievērst lielāku uzmanību starptautiskajiem dokumentiem un biežāk atsaukties uz tiem;

45. uzsver nepieciešamību pievērst atbilstošu uzmanību dažādiem ANO uzraudzības mehānismiem un ANO struktūrām cilvēktiesību jomā un ierosina striktāk ievērot šo struktūru sniegtos ieteikumus, kas attiecas uz dalībvalstīm; norāda uz Apvienoto Nāciju Organizācijas Cilvēktiesību padomes vispārējā regulārā pārskata nozīmīgumu; iesaka sadarboties ar Apvienoto Nāciju Organizācijas augstās komisāres cilvēktiesību jautājumos biroju un augstā komisāra bēgļu jautājumos biroju; atzinīgi vērtē ANO augstās komisāres cilvēktiesību jautājumos pirmā Eiropas reģionālā biroja atklāšanu Briselē;

46. uzsver aktīvo darbu, ko veic Demokrātisko iestāžu un cilvēktiesību birojs (ODIHR), EDSO īpašie pārstāvji preses brīvības jautājumos un cilvēku tirdzniecības apkarošanā un Augstais komisārs nacionālo minoritāšu jautājumos, kā arī to nozīmīgo lomu;

47. aicina dalībvalstis, kas veido Apvienoto Nāciju Organizācijas Drošības padomi, nodrošināt procesuālo tiesību garantijas, iekļaujot sarakstā un izslēdzot no tā iespējamās teroristu grupas vai personas, kā noteikts Eiropas Savienības Tiesas praksē;

Visaktuālākās problēmas jaunajā laikmetā

48. uzsver, ka jaunā struktūra tiks vērtēta pēc tā, cik efektīvi atbildīgās iestādes risina aktuālākos jautājumus un atkārtotus pārkāpumus gan dalībvalstīs, gan ES līmenī, tostarp arī saistībā ar ārējām attiecībām;

49. tāpēc atgādina par visām rezolūcijām, debatēm un 2009. gada misiju laikā iegūtajiem datiem par pamattiesību jautājumiem, kas liecina, ka ir daudz neatrisinātu problēmu un konkrētu pamattiesību pārkāpumu, kas pieprasa veikt steidzamus, noteiktus pasākumus un ieviest starpposma stratēģijas, ilgtermiņa risinājumus un ES iestāžu veiktu pārraudzību, piemēram:

- četru pamatbrīvību kā ES svarīgāko sasniegumu aizsargāšana, pievēršot īpašu uzmanību ES iedzīvotāju pārvietošanās brīvībai;
- visu ES teritorijā dzīvojošo personu tiesību aizsardzība neatkarīgi no viņu pilsonības;
- juridiskās noteiktības, piemērotu pārbaūžu un līdzsvarotas, stabilas demokrātiskas sistēmas nodrošināšana;
- personas datu un privātuma aizsardzības garantēšana, tostarp attiecībā uz finanšu datu un personas datu vākšanu, apstrādi, sūtīšanu un uzglabāšanu gan ES teritorijā, gan ārpus tās, ievērojot nolūka, nepieciešamības un proporcionalitātes principus un tiesības uz rektificēšanu un iesniegt sūdzību, un piemērota līdzsvara sekmēšana starp personas brīvību un kopējo drošību, ko apdraud jauni terorisma un organizētās noziedzības veidi;
- cīņa pret cilvēku, jo īpaši sieviešu un bērnu, tirdzniecību, jo tā ir verdzības forma; norāda, ka neatkarīgi no saistībām, kas jau daudzus gadus ir ietvertas ES un valstu tiesību aktos un politikas virzienos, ir aprēķināts, ka cilvēku tirdzniecības nolūkā ES katru gadu tiek ievesti vairāki simti tūkstoši cilvēku un šādā apjomā cilvēku tirdzniecība notiek ES teritorijā, un uzsver, ka neatliekami jārikojas, lai cīnītos pret šādu noziegumu, tostarp izmantojot jauno, ierosināto ES direktīvu, kurā ieteikts iecelt valstu referentus, lai valsts līmenī pārraudzītu, kā tiek īstenota pret cilvēku tirdzniecību vērsta politika;

Trešdiena, 2010. gada 15. decembris

- bēgļu un migrantu tiesību aizsardzība, nodrošinot, lai ES migrācijas plūsmu pārvaldība un sarunas par atpakaļuzņemšanas līgumiem ar trešām valstīm neizraisītu šo personu cilvēktiesību pārkāpumus;
- vardarbības, noziegumu, kara un cilvēktiesību pārkāpumu dēļ cietušo personu tiesību aizsardzība, kas ir politikas joma, kurā nepieciešami ES mēroga tiesību akti, nenovirzot uzmanību un resursus, kas pienākas preventīviem pasākumiem, cīņai pret noziedzniekiem un teroristiem un galveno ceļoņu novēršanai; akcentē 2010. gada sākumā sāktu ES sabiedrisko apspriešanos par noziegumos un vardarbībā cietušo personu tiesību uzlabošanu un cer, ka Komisija pēc tam izstrādās priekšlikumu par praktiskiem pasākumiem cietušo personu atbalstam tiesvedības laikā; atgādina par dalībvalsti iniciatīvu par Eiropas aizsardzības rīkojumu, kas paredzēts, lai nodrošinātu lielāku aizsardzību cietušajām personām, kas pārvietojas pa ES dalībvalstīm, tomēr prasa precizēt šā rīkojuma noteikumu juridiskās nianšes;
- ES stratēģijas izstrādāšana par bērnu tiesībām, izmantojot praktiskus pasākumus bērnu ļaunprātīgas izmantošanas, seksuālas izmantošanas un bērnu pornogrāfijas apkarošanai, lai veicinātu drošāku interneta lietošanu un novērstu bērnu darbu un bērnu nabadzību, ņemot vērā, ka saskaņā ar aprēķiniem 10–20 % bērnu Eiropā bērnībā tiks pakļauti seksuālai vardarbībai, turklāt pētījumi liecina, ka pornogrāfiska rakstura materiālu veidošanā tiek izmantoti arvien jaunāki bērni un pašreizējie pasaules ekonomikas apstākļi rada risku, ka arvien vairāk bērnu tiks izmantoti kā darbspēks un/vai viņus skars nabadzība;
- ES patvēruma un imigrācijas politikas veicināšana saskaņā ar līgumos, Hartā un Eiropas Cilvēktiesību konvencijā noteiktajām vērtībām un principiem;
- ES stratēģijas izstrāde par tādu personu ar invaliditāti tiesībām, kuras tiek diskriminētas sociālajā, profesionālajā un kultūras jomā;
- visu veidu diskriminācijas, tostarp dalījuma pēc etniskās piederības, aizliegšana un izskaušana visās dzīves jomās, pamatojoties uz Hartas 21. pantu, vienlaikus ņemot vērā noteiktos juridiskos pienākumus un pilnvaras;
- valodu, tostarp mazākumtautību valodu, daudzveidības aizsardzība, jo tās ir Eiropas kultūras mantojums;
- aizliegums noteikt sankcijas par tādas valodas lietošanu, kas atšķiras no dalībvalsts oficiālās valodas;
- nabadzības apkarošana un sociālās atstumtības mazināšana;
- uz darbību vērsta ES līmeņa stratēģijas izstrāde, lai sekmētu romu iekļaušanu un ietvertu šo jautājumu Eiropas, valstu, reģionālo un vietējo politiku īstenošanā, un ES un dalībvalstu sadarbības izveide;
- ES sistēmas izveide par aizdomās turēto personu procesuālajām tiesībām kriminālprocesā;
- preses brīvības garantēšana un sekmēšana Eiropas Savienībā, jo tā katru gadu pasliktinās, par ko liecina tādi svarīgi fakti kā plašsaziņas līdzekļu koncentrācija, spiediena izdarīšana uz žurnālistiem un viņu darbu un žurnālistu iesūdzēšana tiesā bez jebkāda pamatota vai nopietna iemesla;
- pašreizējo ES atpakaļuzņemšanas līgumu izvērtēšana un ES pamattiesību politikas ietekmes uz atpakaļuzņemšanas līgumiem novērtēšana;
- mazāk aizsargātu personu, tostarp cietumos ieslodzīto personu, bijušo cietumnieku un personu, kas izceļ alternatīvu sodu, sociālās integrācijas veicināšana izglītības un pozitīvas rīcības ceļā, papildinot jebkādu citu pasākumus, ar kuriem veicina šo personu sociālo rehabilitāciju;
- tiesību uz izglītību nodrošināšana visiem cilvēkiem;
- migrantu, jo īpaši patvēruma meklētāju, aizsardzība;

Trešdiena, 2010. gada 15. decembris

- pilsoniskās sabiedrības iedrošināšana sekmēt pārredzamas un regulāras debates par pamattiesībām, lai nodrošinātu tām iespējami plašāku aizsardzību;
- dažādu rasisma, ksenofobijas un antisemitisma izpausmju apkarošana;
- savstarpējas uzticēšanās un kultūru izpratnes veicināšana nolūkā uzlabot Eiropas integrācijas procesu;
- nelegālo migrantu tiesību aizsardzība ES;
- vārda brīvības, visu mediju un preses brīvības, neatkarības un plurālisma, kā arī informācijas brīvas aprites aizsardzība;
- pret domas, apziņas un reliģiskās pārliecības brīvību vērstu pārkāpumu novēršana, jo tās ir Hartas 10. pantā noteiktas pamattiesības, kurās ietverta arī brīvība publiski vai privāti paust reliģiskus uzskatus vai pārliecību;

*

* *

50. uzdod priekšsēdētājam nosūtīt šo rezolūciju Eiropadomei, Padomei un Komisijai, dalībvalstu un kandidātvalstu valdībām un parlamentiem, Apvienoto Nāciju Organizācijai, Eiropas Padomei un Eiropas Drošības un sadarbības organizācijai.

Reklāmas ietekme uz patērētāju uzvedību

P7_TA(2010)0484

Eiropas Parlamenta 2010. gada 15. decembra rezolūcija par reklāmas ietekmi uz patērētāju uzvedību (2010/2052(INI))

(2012/C 169 E/08)

Eiropas Parlaments,

- ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes 2005. gada 11. maija Direktīvu 2005/29/EK, kas attiecas uz uzņēmēju negodīgu komercpraksi iekšējā tirgū attiecībā pret patērētājiem ⁽¹⁾ (Negodīgas komercprakses direktīva),
- ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 12. decembra Direktīvu 2006/114/EK par maldinošu un salīdzinošu reklāmu ⁽²⁾ (MSLD),
- ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes 2010. gada 10. marta Direktīvu 2010/13/ES par to, lai koordinētu dažus dalībvalstu normatīvajos un administratīvajos aktos paredzētus noteikumus par audiovizuālo mediju pakalpojumu sniegšanu (Audiovizuālo mediju pakalpojumu direktīva) ⁽³⁾ (AMPD),
- ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 27. oktobra Regulu (EK) Nr. 2006/2004 par sadarbību starp valstu iestādēm, kas atbildīgas par tiesību aktu īstenošanu patērētāju tiesību aizsardzības jomā ⁽⁴⁾ (Regula par sadarbību patērētāju tiesību aizsardzības jomā),

⁽¹⁾ OV L 149, 11.6.2005., 22. lpp.

⁽²⁾ OV L 376, 27.12.2006., 21. lpp.

⁽³⁾ OV L 95, 15.4.2010., 1. lpp.

⁽⁴⁾ OV L 364, 9.12.2004., 1. lpp.